

EUROOPAN PARLAMENTIN VAALIT 2019: OVATKO EUROOPAN PARLAMENTIN VAALIT SIIRTYNEET UUTEEN VAIHEESEEN?

TIIVISTELMÄ

Euroopan parlamentin vaalien jälkeen tehtävä Eurobarometri-kysely on laajimpia saatavissa olevia kvantitatiivisia tutkimuksia. Sillä analysoidaan kansalaisten äänestyskäyttäytymistä ja vaikuttimia Euroopan parlamentin vaaleissa. Samoin kuin viisi vuotta sitten¹ vuoden 2019 vaalien jälkeisen kyselytutkimuksen Euroopan parlamentille toteutti Kantar. Tutkimus tehtiin muutama viikko 23.–26. toukokuuta 2019 pidettyjen vaalien jälkeen.

Tutkimuksessa todetaan äänestysaktiivisuuden kasvaneen merkittävästi vuonna 2019, ja siinä tarkastellaan yksityiskohtaisesti sitä, ketkä vuonna 2019 pidetyissä Euroopan parlamentin vaaleissa äänestivät, sekä analysoidaan eroja unionin jäsenvaltioiden sekä sosiodemografisten ja sosiaalis-ammattillisten ryhmien välillä. Monessa maassa äänestysprosentin selkeä nousu johtui nuorten aktiivisesta osallistumisesta. Eurooppalaiset myös kokevat vahvemmin, että Euroopan parlamentin vaaleissa äänestäminen on heidän kansalaisvelvollisuutensa. Tämän lisäksi äänestysaktiivisuuteen on vaikuttanut yhä myönteisempi käsitys EU:sta.

Tässä Kantarin – Euroopan parlamentin virallinen toimeksisaaja Eurobarometri-tutkimuksissa – asiantuntijoiden laatimassa raportissa analysoidaan ensimmäistä kertaa myös vastaajien konkreettisia äänestyspäätöksiä (joista kysyttiin äänestystapahtumaan liittyviä kysymyksiä) äänestyskäyttäytymisen ja vaikuttimien yhteydessä. Jatkossa kaikkea tätä aineistoa voidaan ristiintarkastella rajattomasti kaikkien muiden Eurobarometrin keskeisten indikaattoreiden kanssa.

¹ <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/fi/be-heard/eurobarometer/post-election-survey-2014>

Korkein äänestysprosentti 20 vuoteen

Äskettäisissä Euroopan parlamentin vaaleissa äänestysprosentti oli 50,6 prosenttia. Se on **korkein äänestysprosentti vuoden 1994 jälkeen** ja selvästi suurempi kuin vuonna 2014 (jolloin äänestysprosentti oli 42,6 prosenttia).

Äänestysprosentti kasvoi yleisesti **19 jäsenvaltiossa**, ja se **kasvoi merkittävästi** vuoden 2014 vaaleista Puolassa, Romaniassa, Espanjassa, Itävallassa, Unkarissa, ja Saksassa. Tämän lisäksi äänestysprosentti kasvoi huomattavasti maissa, joissa se oli pienin, kuten Slovakiassa ja Tšekissä. Äänestysprosentti pieneni kahdeksassa maassa, mutta laskua oli enintään 3 prosenttiyksikköä.

Vaikka äänestysprosentti kasvoi, yksittäisten jäsenvaltioiden välillä se vaihteli Belgian 88 prosentista Slovakian 23 prosenttiin. On muistettava, että äänestäminen on pakollista viidessä maassa: Belgiassa, Bulgariassa, Luxemburgissa, Kyproksessa ja Kreikassa.

Vaikka vuonna 2019 äänestysprosentti kasvoi kaikissa väestöryhmissä, se kasvoi eniten **nuoremman sukupolven keskuudessa**. Kasvu oli merkittävä alle 25-vuotiaiden (14 prosenttiyksikköä) ja 25–39-vuotiaiden (12 prosenttiyksikköä) ikäryhmissä. Laajemmin tarkasteltuna vuonna 2019 äänestäneet vaikuttavat olevan **korkeammin koulutettuja** kuin vuonna 2014, ja **kiinnostus politiikkaan** on kasvanut sekä äänestäjien että äänestämättä jättäneiden keskuudessa. Tämä on lupaava lähtökohta äänestysviikkoauden kasvattamiselle myös tulevinä vuosina.

Useimmat äänestäjät tekivät äänestyspäätöksen hyvissä ajoin ennen vaaleja

Äänestäjien suuri enemmistö päätti äänestämisestä hyvissä ajoin ennen vaaleja: neljä viidestä (79 prosenttia) totesi äänestävänsä aina, ja 15 prosenttia teki päätöksen vähintään muutama viikko ennen vaaleja. Vain 6 prosenttia päätti äänestää vasta vaalipäivänä tai muutama päivä ennen vaaleja. Näiden osuus oli kuitenkin suurempi Tšekissä, Kroatiassa, Slovakiassa ja Kyproksessa.

Kaksi kolmasosaa (66 prosenttia) Euroopan parlamentin vaalien äänestäjistä toteaa olleensa **aina varmoja, mitä puoluetta äänestävät**, kun taas kolmannes (33 prosenttia) äänestäjistä kertoo epäröineensä kahden puoleen välillä. Tutkimuksen perusteella vihreitä puolueita äänestäneet olivat todennäköisemmin epävarmoja siitä, mitä puoluetta haluavat äänestää, kun taas äärioikeistolaisia ja EU-vastaisia puolueita äänestäneet kansalaiset olivat todennäköisemmin varmoja päätöksestään.

Puolue valittiin joko sen **EU-asioista** (43 prosenttia) tai **kansallisista asioista** (42 prosenttia) esittämien ehdotusten perusteella. Muita tärkeitä syitä puolueen valitsemiseen olivat se, että vastaaja äänestää aina kyseistä puoluetta (40 prosenttia), ja tiettyjä asioita koskevat puolueen ehdotukset (38 prosenttia).

Päätös äänestää tiettyä puoluetta tai tiettyä ehdokasta tehtiin yleensä vähintään muutama kuukausi ennen Euroopan parlamentin vaaleja (43 prosenttia äänestää aina samaa puoluetta ja 23 prosenttia teki päätöksen ”muutama kuukausi sitten”). Joka kuudes (17 prosenttia) teki päätöksen vasta muutama päivä ennen vaaleja tai vaalipäivänä. Nämä tulokset ovat hyvin samankaltaisia kuin vuonna 2014.

Yleisesti ottaen iäkkäämmät äänestäjät olivat todennäköisemmin varmoja valitsemastaan puolueesta, ja he olivat todennäköisemmin aina aikoneetkin äänestää. Sen sijaan nuoret tekivät

päätöksen äänestämisestä lähempänä vaalipäivää, ja he olivat myös epävarmempia siitä, ketä aikovat äänestää.

Kansalaisvelvollisuus ja myönteinen suhtautuminen EU:hun olivat tärkeimpiä syitä äänestää

Yleisin syy äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa oli se, että ihmiset kokivat sen **kansalaisvelvollisuudekseen** (52 prosenttia). Tämä koettiin tärkeämmäksi kuin vuonna 2014 (kasvua 11 prosenttiyksikköä). Vastajaat myös totesivat todennäköisemmin kuin vuonna 2014, että he **kannattavat EU:ta** (25 prosenttia, kasvua 11 prosenttiyksikköä) ja että **äänestämällä voi muuttaa asioita** (18 prosenttia, kasvua 6 prosenttiyksikköä). Muita tärkeitä syitä olivat se, että **vastaja äänestää aina** (35 prosenttia, laskua 6 prosenttiyksikköä) ja **kannattaa puoluetta**, jonka kokee läheiseksi (22 prosenttia, ei muutosta).

Yleisesti ottaen äänestysprosenttia on nostanut vahvempi tunne **kansalaisvelvollisuudesta**, mikä osoittaa, että vaaleja pidettiin nyt tärkeämpinä ja että Euroopan parlamentin vaalien katsotaan nyt olevan keskeinen osa demokraattista elämää. Myös vahvempi tunne siitä, että **äänestämällä voidaan muuttaa asioita**, on osoitus näiden vaalien tärkeydestä ja siitä, että Euroopan parlamentilta odotetaan nyt aidosti eurooppalaisia ratkaisuja, jotka vaikuttavat konkreettisesti EU-kansalaisten arkeen.

Myös **myönteinen tuki EU:lle** on kasvattanut merkitystään syynä äänestää. Vastajaat toteavat nyt paljon todennäköisemmin kuin vuonna 2014 äänestäneensä sen vuoksi, että he kannattavat EU:ta. Nämä luvut ovat kasvaneet kaikissa 28 jäsenvaltiossa ja eniten Irlannissa, Espanjassa, Saksassa, Italiassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Slovakiassa. Tämä osoittaa, että Euroopan parlamentin vaaleissa EU-myönteisyys oli vahvempaa ja myönteinen suhtautuminen EU:hun auttoi kasvattamaan äänestysprosenttia. Tämä on linjassa yleisen EU-jäsenyyteen suhtautumisen kanssa, joka on historiallisen hyvä (ks. jäljempänä).

Vuoden 2019 vaalien jälkeisen tutkimuksen mukaan myös niiden äänestäjien suhteellinen määrä on vähentynyt, jotka sanovat "äänestävänsä aina". Tämä on seurausta yleisesti korkeasta äänestysprosentista, joka johtuu "tilapäisten" äänestäjien liittymisestä koko äänestäjäjoukkoon. Tämä puolestaan vahvistaa, että vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleja koskeva parlamentin viestintästrategia² oli onnistunut, sillä sen tarkoituksena oli lisätä äänestysaktiivisuutta erityisesti niiden keskuudessa, jotka aiemmin päättivät juuri ennen vaaleja jättää äänestämättä ("soft abstainers")³.

Talous ja kasvu vaikuttivat olennaisesti äänestyspäätökseen

Tärkeimmät kysymykset, jotka rohkaisivat kansalaisia äänestämään Euroopan parlamentin vaaleissa, olivat keskimäärin EU:n tasolla talous ja kasvu (44 prosenttia), ilmastonmuutoksen

² Vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleja koskeva Euroopan parlamentin viestintästrategia, sellaisena kuin Euroopan parlamentin puhemies sen hyväksyi 13. marraskuuta 2017 (PE 610.509/BUR/rev).

³ Vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleja koskevassa Euroopan parlamentin viestintästrategiassa määritettiin väestönosia, joissa äänestämättä jättämisen syynä todettiin olevan pääasiassa "muu kuin ideologinen". Heidän syynsä olla äänestämättä vaalipäivänä oli siis tekninen tai henkilökohtainen. Tällaisten väestöryhmien saamista vaaliurnille pidettiin vielä mahdollisena, jos heidät saataisiin vakuuttuneiksi äänestämisen merkityksestä ja heille tiedotettaisiin tiettyjen "teknisten vaikeuksien" voittamiseksi käytettävissä olevista vaihtoehdoista.

torjunta ja ympäristönsuojelu (37 prosenttia), ihmisoikeuksien ja demokratian edistäminen (37 prosenttia), EU:n toimintatavat tulevaisuudessa (36 prosenttia) ja maahanmuutto (34 prosenttia). **Talous ja kasvu** oli tärkein kysymys äänestäjille 16 jäsenvaltiossa, ja **ilmastonmuutoksen torjunta ja ympäristö** oli tärkein kysymys kahdeksassa maassa.

Vaihtelua äänestämättä jättämistä koskevan päätöksen ajoituksessa

Äskettäisissä Euroopan parlamentin vaaleissa jätti äänestämättä 49,4 prosenttia EU:n kansalaisista. Kolme kymmenestä (30 prosenttia) totesi, etteivät he äänestä koskaan, ja 16 prosenttia päätti olla äänestämättä muutama kuukausi ennen vaaleja. Kuitenkin 15 prosenttia teki päätöksensä vain muutama päivä ennen vaaleja, ja 15 prosenttia päätti vasta vaalipäivänä olla äänestämättä.

Vuoteen 2014 verrattuna niiden osuus, jotka sanovat, etteivät äänestä koskaan, on kasvanut (6 prosenttiyksikköä) ja niiden osuus, jotka sanovat tehneensä päätöksen vasta vaalipäivänä, on pienentynyt (4 prosenttiyksikköä). Näin ollen niiden määrä, jotka juuri ennen vaaleja päättivät olla äänestämättä ("soft abstainers"), väheni.

Äänestämättä jättäneet ilmoittivat syyksi kielteisen suhtautumisen politiikkaan ja käytännön rajoitteisiin

Kaksi pääasiallista syytä jättää äänestämättä Euroopan parlamentin vaaleissa olivat EU:n tasolla tarkasteltuna **epäluottamus tai tyytymättömyys politiikkaan** yleensä (22 prosenttia) ja **kiinnostuksen puute** politiikkaa kohtaan (18 prosenttia). Muita syitä olivat ajatus, että äänestämällä ole mitään seurauksia tai sillä ei voi muuttaa mitään (14 prosenttia), että vastaajat äänestävät harvoin tai eivät koskaan (13 prosenttia) tai että he olivat liian kiireisiä tai heillä ei ollut aikaa äänestää (11 prosenttia). Syyt jättää äänestämättä muuttuivat vain vähän vuodesta 2014.

Äänestämättä jättäneet voidaan jakaa karkeasti neljään ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat ne, jotka suhtautuvat **politiikkaan vihamielisesti** sekä ne, jotka eivät luota politiikkaan tai ovat siihen tyytymättömiä, joita politiikka ei kiinnosta tai jotka äänestävät harvoin tai eivät koskaan. Toiseen ryhmään kuuluvat ne, jotka sanovat syyksi **tiedonpuutteen**, kuten vastaajat, jotka toteavat, etteivät he tiedä paljon EU:sta, Euroopan parlamentista tai Euroopan parlamentin vaaleista. Kolmanteen ryhmään kuuluvat ne, jotka sanovat, ettei heidän äänellään ole vaikutusta tai että he pitävät **äänestämistä turhana**. Neljänteen ryhmään kuuluvat ne, jotka jättivät äänestämättä **teknisistä syistä** ja jotka luokiteltiin Euroopan parlamentin viestintästrategiassa niihin, jotka päättivät juuri ennen vaaleja jättää äänestämättä ("soft abstainers"). Näihin kuuluvat ne, jotka olivat liian kiireisiä, olivat poissa kotipaikkakunnaltaan tai sairaana.

Niissä maissa, joissa äänestämättä jättäneiden osuus oli suurin, vastaukset todennäköisemmin myös liittyivät politiikkaa kohtaan tunnettuun vihamielisyyteen. Bulgariassa, Portugalissa ja Slovakiassa yleisin syy oli epäluottamus tai tyytymättömyys politiikkaan, kun taas Sloveniassa, Kroatiassa ja Tšekissä useimmin mainittu syy oli kiinnostuksen puute politiikkaa kohtaan.

Hieman alle puolet muistaa saaneensa äänestämiseen kannustavia viestejä

Yhteensä 44 prosenttia eurooppalaisista muistaa nähneensä tai kuulleensa Euroopan parlamentin viestejä, joissa kansalaisia kannustettiin äänestämään Euroopan parlamentin vaaleissa. Tulokset vaihtelivat Alankomaiden 85 prosentista Bulgarian 24 prosenttiin. **Eniten viestejä muistavat nähneensä tai kuulleensa vastaajat, jotka myös äänestivät vaaleissa** (50 prosenttia), mutta myös kohtalaisen suuri osa äänestämättä jättäneistä muisti nähneensä tai kuulleensa näitä viestejä (39 prosenttia). Tämä tarkoittaa sitä, että valtaosa eurooppalaisista on todella nähnyt tai kuullut parlamentin kampanjaan liittyvät viestit, ja monessa tapauksessa ne ovat vaikuttaneet heidän vaaleihin osallistumiseensa.

Brexit vaikutti jonkin verran äänestyskäyttäytymiseen, vaikka maiden välillä olikin vaihtelua

Hieman alle neljännes eurooppalaisista (22 prosenttia) toteaa, että brexitin näkyvyys tiedotusvälineissä ja siihen liittyvät keskustelut vaikuttivat ainakin ”jossakin määrin” heidän päätökseensä äänestää tai olla äänestämättä. Yhdistyneessä kuningaskunnassa hieman yli puolet vastaajista totesi, että brexit vaikutti heidän päätökseensä äänestää tai olla äänestämättä (52 prosenttia). Irlannissa vastaava luku oli 38 prosenttia ja Itävallassa 32 prosenttia. Latviassa, Ranskassa, Ruotsissa ja Virossa kuitenkin harvempi kuin joka kymmenes sanoi brexitillä olleen vaikutusta äänestyspäätökseen.

Analysin perusteella brexitin näkyvyys tiedotusvälineissä ja siihen liittyvät keskustelut ovat ennemminkin **kannustaneet kansalaisia äänestämään** kuin olemaan äänestämättä.

Demokratiaan EU:ssa suhtaudutaan myönteisemmin

Kyselytutkimus osoittaa, että **tyytyväisyys demokratian eri näkökohtiin on kasvanut** EU:ssa syyskuun 2018 jälkeen. Tämä vahvistaa vaikutelmaa siitä, että äänestysprosentin kasvu on yhteydessä vahvoihin demokraattisiin arvoihin. Eurooppalaiset ovat eniten tyytyväisiä vapaisiin ja oikeudenmukaisiin vaaleihin (75 prosenttia on erittäin tai melko tyytyväisiä, 5 prosenttiyksikön kasvu), sananvapauteen (74 prosenttia, 5 prosenttiyksikön kasvu) ja perusoikeuksien kunnioittamiseen (73 prosenttia, 8 prosenttiyksikön kasvu). Vähiten tyytyväisiä vastaajat olivat tiedotusvälineissä esiintyvän disinformaation torjuntaan (48 prosenttia, 8 prosenttiyksikön kasvu) ja lahjonnan torjuntaan (43 prosenttia, 7 prosenttiyksikön kasvu).

Kun yhdistetään kyselyssä kartoitettuja demokratian eri näkökohtia koskevat tulokset, vastaajat olivat tyytyväisimpiä Irlannissa, Tanskassa, Portugalissa ja Puolassa. Vastaajat olivat vähiten tyytyväisiä demokratian eri näkökohtiin Bulgariassa, Kroatiassa, Slovakiassa, Ranskassa ja Tšekissä.

Yhä useampi eurooppalainen tuntee saavansa äänensä kuuluviin EU:ssa

Yli puolet eurooppalaisista (56 prosenttia) katsoo saavansa äänensä kuuluviin EU:ssa, mikä tarkoittaa 7 prosenttiyksikön kasvua vuoden 2019 helmi–maaliskuusta. Tämä on **myönteisin tulos** sen jälkeen, kun asiaa kysyttiin ensimmäisen kerran vuonna 2002. Tulos vahvistaa edellisen

tutkimuksen, jonka mukaan tämä indikaattori saavutti huippulukeman Euroopan parlamentin vaalien aikaan, sekä osoittaa, että viimeisten kymmenen vuoden aikana on tapahtunut pitkän aikavälin kasvua.

Vastaajat tuntevat saavansa äänensä EU:ssa kuuluviin todennäköisimmin Ruotsissa, Tanskassa, Alankomaissa ja Saksassa (75 prosenttia) ja epätodennäköisimmin Latviassa, Kreikassa ja Virossa. Tämän tuloksen osalta on tapahtunut merkittävää kasvua Romaniassa, Tšekissä, Puolassa, Italiassa ja Belgiassa.

Ajatus, että saa äänensä kuuluviin EU:ssa, ja äänestäminen Euroopan parlamentin vaaleissa ovat yhteydessä toisiinsa, ja nyt äänestäjiin kuuluu enemmän kansalaisia, jotka uskovat saavansa äänensä kuuluviin kuin vuonna 2014. Tämä osoittaa, että **äänestäjät muodostavat nyt luottavaisemman, vaikutusvaltaisemman ja sitoutuneemman ryhmän**. Näiden kahden seikan välinen yhteys luo todennäköisesti myönteisen noidankehän, jossa ajatus äänensä kuuluviin saamisesta todennäköisesti lisää äänestäjien osallistumista, mikä vuorostaan todennäköisesti vahvistaa näkemystä, että äänestäjä saa äänensä kuuluviin.

Euroopan unionin jäsenyyden kannatus on edelleen historiallisen korkealla tasolla

Hieman vähemmän kuin kuusi kymmenestä (59 prosenttia) pitää maansa EU-jäsenyyttä hyvänä asiana. Kannatus on pysynyt samana kuin vuoden 2019 helmi–maaliskuussa, mutta se on pudonnut hieman syyskuussa 2018 saavutetusta historiallisen korkeasta tasosta (62 prosenttia). **Pitkällä aikavälillä kehitys on kuitenkin ollut myönteinen** vuodesta 2011 alkaen ja erityisesti syksystä 2014 alkaen edellisten Euroopan parlamentin vaalien jälkeen.

Vastaajat suhtautuvat EU:hun myönteisesti todennäköisimmin Luxemburgissa, Irlannissa, Saksassa ja Alankomaissa ja epätodennäköisimmin Tšekissä, Italiassa, Kreikassa, Kroatiaassa, Slovakiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Yleensä nuoret ja korkeasti koulutetut vastaajat suhtautuvat EU-jäsenyyteen myönteisimmin.

Koko 28 valtion unionissa yli kaksi kolmasosaa (68 prosenttia) vastaajista katsoo maansa hyötyneen EU-jäsenyydestä, mikä on **korkein yhteen laskettu tulos vuoden 1983 jälkeen**. Kansalaisten enemmistö on tätä mieltä kaikissa jäsenvaltioissa Italiaa lukuun ottamatta.

EU-jäsenyyttä pidetään hyödyllisenä pääasiassa seuraavista neljästä syystä: jäsenvaltioiden välisen yhteistyön lisääntyminen (34 prosenttia), rauhan ja turvallisuuden säilyminen (myös 34 prosenttia), talouskasvun edistäminen (31 prosenttia) ja uudet työmahdollisuudet (myös 31 prosenttia).

Nämä myönteiset näkemykset ovat tärkeimpiä äänestysprosenttiin vaikuttavia tekijöitä Euroopan parlamentin vaaleissa. Kuten edellä todetaan, EU-myönteisyydestä on tullut tärkeä syy äänestää, ja yksi EU:n tärkeimpinä pidetyistä hyödyistä on, että se **edistää talouskasvua**. Tämä on myös tärkein syy, jonka vuoksi ihmiset äänestivät näissä vaaleissa.

Menetelmät ja tietojen esittäminen

Tämän vuoden 2019 vaalien jälkeisen Eurobarometri-tutkimuksen toteutti Euroopan parlamentille Kantar. Kenttätyö tehtiin 7.–26. kesäkuuta 2019 kaikissa EU:n 28 jäsenvaltiossa.

Edustavaan otokseen vähintään 15-vuotiaasta väestöstä valitut 27 464 vastaajaa haastateltiin henkilökohtaisesti⁴.

Tässä vaalien jälkeisessä kyselytutkimuksessa tuloksia painotettiin sosiodemografisiin muuttujiin perustuvalla menetelmällä. Tämän lisäksi useimpien kysymysten tulokset painotettiin myös Euroopan parlamentin vaalien 2019 tulosten perusteella. Painotusmenettelyn tarkoituksena on oikaista mahdolliset poikkeamat otoksessa, jotta se saadaan vastaamaan kansallisella tasolla havaittua osallistumista ja puoluekohtaisia tuloksia. Näin painotuksilla varmistetaan, että kansalliset otokset kuvastavat tarkasti äänestyskäyttäytymistä Euroopan parlamentin vaaleissa 2019.

Koko raportti, mukaan luettuina kansalliset tietosivut, tietoliitteet ja tulokset ovat verkossa osoitteessa <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/fi/be-heard/eurobarometer/>

⁴ 26 971 äänestysikäistä vastaajaa. Äänestysikäisiä ovat EU:n 25 jäsenvaltiossa vähintään 18-vuotiaat, Itävallassa ja Maltalla vähintään 16-vuotiaat ja Kreikassa vähintään 17-vuotiaat. Osa kysymyksistä esitettiin koko 27 464 vastaajan otokselle, josta kaikki olivat vähintään 15-vuotiaita.